

บทคัดย่อ

ตามอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็ก (Convention on The Rights of The Child) มีหลักการในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนในชั้นศาลที่สำคัญ คือ การมุ่งคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชนที่จะกระทำความผิด เพื่อให้กลับตัวเป็นพลเมืองดียิ่งกว่าการลงโทษ และให้เด็กสามารถที่จะปรับตัวเข้าสู่สังคมได้อย่างปกติสุขได้ เพื่อให้บรรลุหลักการดังกล่าว กฎแห่งกรุงปักกิ่ง (The Beijing Rules) จึงได้บัญญัติหลักเกณฑ์ในเรื่องการได้รับความช่วยเหลือจากที่ปรึกษากฎหมาย เนื่องจากเด็กและเยาวชนเป็นผู้บกพร่องในเรื่องความสามารถในการต่อสู้คดี ดังนั้นสิทธิในการมีที่ปรึกษากฎหมายจึงเป็นสิทธิที่สำคัญและไม่อาจละได้ นอกจากนั้นในเรื่องการสืบเสาะข้อเท็จจริงจะต้องชัดเจน ครบถ้วน มีความเป็นสหวิทยาการและถูกต้องแท้จริง เพื่อให้มาตรการแก้ไขฟื้นฟูเด็กเป็นไปโดยเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากที่สุด

ในประเทศไทยนั้น ศาลที่ทำหน้าที่พิจารณาคือศาลเยาวชนและครอบครัว ซึ่งแยกออกจากศาลธรรมดาหรือศาลผู้ใหญ่ ซึ่งปรัชญาการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในศาลไทยนั้นก็มีความสอดคล้องกับหลักสากล กล่าวคือ การดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจะต้องกระทำอย่างรอบคอบ โดยการพิจารณาและพิพากษาที่มีข้อหาเด็กและเยาวชนกระทำความผิด ศาลต้องคำนึงถึงสวัสดิภาพและอนาคตของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งควรได้รับการฝึกอบรม สั่งสอน และสงเคราะห์ให้กลับตนเป็นพลเมืองที่ดี ยิ่งกว่าการลงโทษ และในการพิพากษาคดีศาลต้องคำนึงถึงบุคลิกลักษณะ สุขภาพ และภาวะแห่งจิตของเด็กหรือเยาวชนซึ่งแตกต่างกันเป็นรายบุคคล และลงโทษหรือเปลี่ยนโทษ หรือใช้วิธีการสำหรับเด็กหรือเยาวชนให้เหมาะสมกับเด็กหรือเยาวชนและพฤติกรรมเฉพาะเรื่อง แม้เด็กหรือเยาวชนนั้นได้กระทำความผิดร่วมกัน และส่งเสริมให้เด็กหรือเยาวชนยึดหลักคุณธรรมและจริยธรรมในการดำเนินชีวิตประจำวัน

อย่างไรก็ตาม กฎหมายของไทยในบางเรื่องยังไม่มีมีความสอดคล้องกับปรัชญาสากลในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน กล่าวคือ ในเรื่องของสิทธิการมีที่ปรึกษากฎหมาย ซึ่งในพระราชบัญญัติจัดตั้งศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2534 ได้บัญญัติในเรื่องสิทธิการมีที่ปรึกษากฎหมาย โดยคำนึงถึงความต้องการของเยาวชนเป็นสำคัญ กล่าวคือ แม้เด็กและเยาวชนจะต้องการที่ปรึกษากฎหมาย ศาลก็อาจเห็นว่าไม่จำเป็นแก่คดีและไม่ตั้งให้ก็ได้ ซึ่งผิดจากหลักการในการดำเนินคดีอาญาเด็กและเยาวชน ที่มีวัตถุประสงค์ในการคุ้มครองเด็กและเยาวชนเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงสมควรแก้ไขกฎหมายให้ศาลต้องแต่งตั้งที่ปรึกษากฎหมายให้กับเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดในทุกกรณีไม่ว่าเด็กจะต้องการหรือไม่ก็ตาม

นอกจากนั้นในเรื่องของการแสวงหาข้อเท็จจริงเพื่อประกอบการพิจารณาคดีของศาล ซึ่งกฎหมายบัญญัติให้เป็นหน้าที่ของสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก ในการสืบเสาะด้าน ประวัติ ภูมิหลัง ความประพฤติ สถิติปัญญา ฐานะของเด็กและเยาวชน และผู้ปกครองเป็นต้นนั้น ยังอาจได้ข้อเท็จจริงไม่ครบถ้วน และศาลอาจนำเอารายงานการสืบเสาะดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาหรือไม่ก็ได้ ทำให้การแสวงหามาตรการในการแก้ไขฟื้นฟูเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดจึงอาจไม่เหมาะสมและไม่มีประสิทธิภาพต่อการแก้ไขฟื้นฟูเด็กเยาวชน ดังนั้นจึงควรแก้ไขบทบัญญัติของกฎหมายให้อำนาจหน้าที่ในการสืบเสาะแสวงหาข้อเท็จจริงเป็นหน้าที่ของศาล เพื่อให้ข้อเท็จจริงที่ได้นำเข้าสู่สำนวนของศาลโดยชอบด้วยกระบวนการพิจารณาและศาลต้องนำข้อเท็จจริงจากสำนวนดังกล่าวเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาล เพื่อให้การแก้ไขฟื้นฟูเด็กเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด